

Sygn. akt I UK 534/16

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 października 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 16 czerwca 2016 r. oddalił apelację wnioskodawczyni J.G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 10 grudnia 2015 r. oddalającego odwołania wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 29 kwietnia 2015 r. i z dnia 25 maja 2015 r. odmawiających jej prawa do emerytury pomostowej z uwagi na niespełnienie przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 664) lub art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383).

W ocenie Sądów obu instancji okresu zatrudnienia wnioskodawczyni od dnia 1 maja 1989 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. w T. S.A. na stanowiskach operatora dźwigów towarowo-osobowych i operatora urządzeń dźwignicowych nie można

zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wprawdzie świadectwo pracy w szczególnych warunkach stwierdza, że w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała ona pracę operatora dźwigów towarowo-osobowych wymienioną w wykazie A dziale III poz. 86 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.) oraz w wykazie A dział III poz. 86 pkt 14 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach (Dz. Urz. WUG. z 1983 r. Nr 8, poz. 12, dalej jako zarządzenie nr 17), jednak samo wydanie pracownikowi świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie przesądza o tym, że taka praca rzeczywiście była przez niego wykonywana i nie pozbawia Sądu możliwości zweryfikowania treści tego dokumentu. Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że w spornym okresie wnioskodawczynie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywała pracę polegającą na sterowaniu kabiną dźwigu towarowo-osobowego (windy) w budynku kotłowni, a w szczególności na operowaniu windą do przystanku, z którego było wezwanie, otwarciu i zaryglowaniu drzwi oraz nadzorze nad prawidłowym załadunkiem kabiny, a także na bezpiecznym dowozie pasażerów lub ładunku do wskazanego przystanku. Wnioskodawczynie nigdy nie pracowała przy obsłudze suwnic, która występuje pod poz. 86 działu III (w hutnictwie i przemyśle metalowym) wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Z kolei wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, tj. w zarządzeniu nr 17 w dziale III (w hutnictwie i przemyśle metalowym), poz. 86 (obsługa suwnic), pkt 14 - operator urządzeń dźwigowych – dźwigowy, której nie wymieniono w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. nie uprawnia do uzyskania emerytury w wieku niższym na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Jedynie te prace, które są wymienione w załączniku do rozporządzenia są bowiem pracami w szczególnych warunkach dającymi prawo do emerytury. Nie było także podstaw do zakwalifikowania pracy wnioskodawczynie w spornym okresie jako pracy

wymienionej w dziale II wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. jako prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Samo zatrudnienie w przedsiębiorstwie zajmującym się wytwarzaniem energii elektrycznej nie jest równoznaczne z zatrudnieniem w warunkach szczególnych, a nie sposób uznać by wnioskodawczyni wykonywała ona pracę przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczyni, domagając się uchylenia go w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przyznania jej prawa do emerytury pomostowej, a w każdym przypadku zasądzenia od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

1) art. 4 ust. 1 pkt 2 i 5 w związku z art. 3 ust. 7 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz w związku z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a także w związku z § 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. i działu II wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia przez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że praca na stanowiskach operatora dźwigów towarowo – osobowych i operatora urządzeń dźwignicowych, które skarżąca zajmowała w spornym okresie nie jest pracą przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych, a tym samym w tym okresie nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach, wobec czego nie spełnia przesłanek niezbędnych do otrzymania emerytury pomostowej,

2) § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 14 poz. 86 działu III załącznika do zarządzenia nr 17, z których wynika, że praca operatora urządzeń dźwigowych - dźwigowego stanowi pracę w szczególnych warunkach, przez ich niezastosowanie w niniejszej sprawie, mimo że zastosowanie znaleźć powinny.

Za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia jej oczywiste uzasadnienie oraz występowanie w sprawie zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania, czy jest dopuszczalne pominięcie uregulowań zawartych w dokumencie zarządzeniu nr 17, „który to dokument przez wiele lat służył pracodawcom do określania stanowisk podlegających zaliczeniu do stanowisk, na których praca wykonywana jest w warunkach szczególnych”, podczas gdy „praca operatora urządzeń dźwigowych – dźwigowego uznawana jest, na mocy zawartych w tym dokumencie (a przywołanych wyżej) uregulowań za pracę w szczególnych warunkach, z tej tylko przyczyny, że stanowisko takie nie zostało wymienione w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, jeżeli warunki w jakich prace te były wykonywane charakteryzują się znacznym stopniem uciążliwości i szkodliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżący wskazuje na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) i występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Taka sytuacja wymaga na wstępie uwagi o charakterze porządkującym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania

występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355).

Należy jednak mieć na względzie, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774).

Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Wniesiona skarga w żadnym zakresie wymienionych wyżej warunków nie spełnia, ponieważ skarżąca nie odnosi się do żadnego przepisu, którego naruszenie miałyby mieć walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka.

Skarga nie czyni także zadość wymogom drugiej z powołanych w niej przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Powołując się na tę przesłankę skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z

dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” nie wskazuje żadnych konkretnych przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane ani argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen, odwołując się w tym zakresie do przepisów powołanych w podstawach skargi. Argumentów za istnieniem okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby poszukiwać w innych elementach przedmiotowego środka zaskarżenia, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Stąd przedstawiony w skardze problem należało uznać za pozór przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Na marginesie wypada zwrócić uwagę, że w obowiązującym stanie prawnym źródłem prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r. Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa (art. 87 Konstytucji). Wykazy resortowe wydane na podstawie § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający oraz mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549). Jeżeli rodzaj pracy odpowiadający stanowisku podanemu w zarządzeniu resortowym nie został następnie wymieniony w wykazie A będącym załącznikiem do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., to wykonywanie pracy podanej w zarządzeniu resortowym nie może stanowić podstawy do uznania, że było to zatrudnienie w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 9 maja 2006 r., II UK 183/05, LEX nr 1001301; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).